

Mérey Katalin

SZAVAK, SZAVAK, CSAK SZAVAK

Adj, király, katonát!

Apám, ha most volna, mondaná.

JÁTSZÓTÉR. Gyerekek. Nézem őket. Játsszanak. Figyelem őket, hallgatom, és majd megszakad a szívem. Nem adj, király, katonát játsszanak. Nem ismerik mindnyájan ezt a játékot.

Az unokáim. Közülük kettő játszik, kettő meg nézi. Kettő hallgat, kettő beszél. Nem értik egymást. Aztán megtörik a jég, már mind egyikük beszél. Egyformán és ugyanazon a nyelven, azon, amelyet az egész világ megért.

Mit higgyek? Miben higgyek? Hogyan higgyek és milyen jövőt? Nyilván csak egyféle van. A krisztusos, a lélekben lakozó. Mint a megváltás.

Nézem a gyerekeket. Mind a négy az én unokám.

Szilveszterezni akarok velük, karácsonyozni, húsvétolni, locsolkodni, névnapozni, vasárnapiebédezeni. Nálunk. Itt. Beszélgetni akarok velük, mesét mondani, és azt akarom, hogy tudják, miért szép az, hogy: mint lenge, könnyű lány, ha odaintik. Azt akarom, hogy megértsék.

Miattuk tatarozom a házat, nyesem a gyümölcsfákat, miattuk lesem a barackfa első nyíló virágát, az icipici kis körtét, ami éppen hogy csak kialakult, a gyönyörű, rózsaszínes, hatalmas virágból kibukkanó almakezdeményt. Miattuk létezek egyik látogatásuktól a másikig, nekik készítem egész idő alatt a fiókba, a szekrénybe, a polcra, a kamrába a megtermett almát, a megragasztott meséskönyvet. Nekik gyűjtögetem, nekik szánom. Nekik szeretném megmutatni az alig kibújt csillagvirágot, az első cirmos tulipánt, az ezüst könnyet síró szívvirágot, a bódítóan illatozó, apró virágú jácintot, s meg akarom mondani: lám, lám, virágnév is, férfinév is! Milyen kivétel! Azt akarom, hogy ezt mindegyikük megértse!

Kettősen élek. Mintha felébe vágtak volna. Egyik felem így, másik felem úgy. Ki érti ezt a valóságos, szívszorító, kényszeres-tudathasadásos, megoszlott életet? Aki benne van. Sem a többségi, sem az odaáti nem értheti, nem tudhatja.

A lánc, lánc, eszterláncot nem tudom lefordítani.

Itt a státustörvény, éljek, boldoguljak velem, és maradjak.

Én maradtam. Már annyi éve! Itt vagyok most a négy gyerekkel, az unokáimmal, akik közül mindig csak kettő van. Mindig csak fele. Fele élet, fele gyerek, fele beszéd, fele család. Egy kicsi innen, egy kicsi onnan, és a sok kicsi bizony nem sokra megy, hanem keverékre! Nagy keverék lett kultúrából, nyelvből, szokásokból, mindenből.

Maradtam, mert öreg fát nem lehet átültetni, mert maradtak az apáim és az ő apáik. Lovagoltatták a térdükön az unokájukat: katonabácsi hopp, hopp, hopp, minden bótba lisztet lop..., de hát hogy fordítsam le ezt a bótot. Azt, hogy: bótba. Le kellene fordítani valahogy, mert beszélni és beszélgetni szeretnék. Az unokáimmal, az anyjával, az apjával. Le kell küzdenem a leküzdhetetlen, ki kellene békítenem, amit okos, ravasz, minden hájjal megkent politikusok, demagógok, konjunkturnalovagok az emberek tudatába véstek, égettek, marattak a fölé- és alárendelésről és alárendeltségről.

Nem tudom szavakba önteni, csak magyarázkodom, mindig csak magyarázkodom, ha kell, ha nem; belém égett, a tudatomban, a véremben van a buta magyarázkodás. Örökké elveszítem a lábam alól a talajt.

Igazság, méltányosság, igazságosság. Csak szavak.

Híába éltek és haltak itt az apáim, egyedül maradtam. Fáj, hogy az egyik két gyerek játszik, a másik két gyerek nézi, és az is fáj, ha együtt játszanak, mert az eszterláncot nem tudják játszani.

Micsoda örültség! Egyik két gyerek, másik két gyerek! És micsoda szörnyűség, hogy annyi sincs belőlük, hogy összejöjjön egy tiszteletes osztály, annyi, hogy adj, király, katonát játszhasanak.

A pokol a földön van. Nem kell keresni. A mennyország is itt van valahol, de oda a tisztítóúton át visz az út. Meg kellene találni a tisztítóüzet, mert a keserűség, a harag, a gyűlölködés és a rosszakarat már az egekig ér.

A minap hallottam, hogy mi, magyarok, túl sokat emlegetjük, túlhangsúlyozzuk, eltúlozzuk, valósággal fölfújjuk Trianont, a trianoni traumát, holott annak nem is kellene traumának lennie. Ugyan! Néhány évvel ezelőttig a szánkon is alig mertük kiejteni, nemhogy emlegettük volna. Most meg azt mondják az okosok, hogy ez a fogalom a dzsókerünk, ha a megoldatlan és megoldhatatlan kisebbségi lét már-már megfojt, csak előkapjuk. Miatta vagyunk sértettek, sérültek és sérülékenyek, miatta érezzük magunkat veszélyben, miatta hisszük, hogy nincs a világon vesztes, csak mi, pedig mondvacsínált az egész.

Másoknak minden út Rómába vezet, nekünk Trianonba. De hova a csodába vezessen, amikor miatta vagyunk ég és föld között, miatta lettünk őshonos kisebbségi maradványfaj képviselője a saját szülőföldünkön. Miatta születünk annyian határon belül későbbi határon kívülnek. Kívánom én ezt a hasadt állapotot a mindentudóknak, a politikusoknak! Tévelyegjenek ők, találgassák ők, ki ígér, ki kecsegtet, ki ámít, ki mond igazat! Mondják önekik, hogy revizionisták, szeparatisták, hogy bűnös nép bűnös fiaként el akarják szakítani, le akarják rombolni, szét akarják zúzni, újjá akarják éleszteni!

Eljenek ők nemzetmegosztó, némelyekben valóságos xenofóbiát keltő kedvezménytörvény árnyékában! Mert mi most kapni fogunk. Kamatoztatni fogjuk a nem kamatoztathatót. Féljenek ők, hogy most úgy meghamisulnak a népszámlálási adatok, hogy mi úgy meg fogunk szaporodni, mint Jézus Krisztus kezében a hal meg a kenyér. Bár ettől nem félnének, mert végső soron őket igazolná.

Sakknovella.

Önmagammal vitatkozom.

Akármilyen színű, akármilyen címerű is az az igazolvány, az eszterláncon nem segít. Mindenkinek megvan a maga Trianonja, Erdélye, lecsatolt, elvett, elvesztett nemzetrésze, de ez sovány vigasz. Nekem az én egyik két unokám fáj.

Minden történelmi adat, minden háború, minden békekötés, minden elvesztett és megnyert ügy mögött, és minden centiméter kiigazított határ mellett emberek annak. Emberek, akik élni szeretnének, és azt akarják, hogy egyszer majd a szülőhazájuk földje fogadja be őket.

Nem szeretek én önmagammal vitatkozni, de ez maradt.

Mert veszekedés van, harag, támadás és védekezés, kiabálás és fenyegetés, erőszak és kényszer. Szakíts, ha bírsz!

(Híd, 2002/4.)